

N.B. Bíodh na freagraí i nGaeilge ach amháin nuair nach gá sin.

CUID A

Cloisfidh tú giota cainte ó bheirt daoine óga sa chuid seo. Cloisfidh tú gach giota díobh **faoi dhó**. Beidh sos ann tar éis gach giota a chloisfidh tú chun seans a thabhairt duit na ceisteanna a bhaineann leo a fhreagairt. Éist go cúramach leis na giotaí cainte agus líon isteach an t-eolas atá á lorg sna greillí ag **1** agus **2** thíos.

1. AN CHÉAD CHAINTEOIR

Ainm	<i>Seán Tóibín</i>
Cad as do Sheán?	
Luaigh rud amháin faoi áit dúchais Sheáin.	
Cén banna ceoil is maith le deartháir Sheáin?	
Luaigh spórt amháin a imríonn Seán.	

2. AN DARA CAINTEOIR

Ainm	<i>Natalia Jablonski</i>
Cén bhliain a rugadh Natalia?	
Cad a rinne tuismitheoirí Natalia sa bhliain 2005?	
Cén sórt scoile a bhfuil Natalia ag freastal uirthi?	
Cé mhéad duine atá i dteaghlach Natalia?	

CUID B

Cloisfidh tú fógra agus píosa nuachta sa chuid seo. Cloisfidh tú gach ceann díobh **faoi dhó**. Éist go cúramach leo. Beidh sos ann tar éis gach ceann díobh chun seans a thabhairt duit na ceisteanna a bhaineann leo a fhreagairt.

1. FÓGRA

(a) Cá háit sa scoil a raibh na rothair nuair a goideadh iad inné?

(b) Cad é atá na gardaí a dhéanamh faoin ngadaíocht?

(c) Conas is féidir le daltaí cuidiú leis na gardaí?

2. PÍOSA NUACHTA

(a) Cén uair a bhí Féile Ráth Chairn ar siúl?

(b) Cén t-ainm atá ar an gclubtheach?

(c) Cá bhfios dúinn gur thaitin an fhéile leis na sluaite a bhí i láthair?

CUID C

Cloisfidh tú **dhá** chomhrá sa chuid seo. Cloisfidh tú gach comhrá díobh **faoi dhó**. Cloisfidh tú an comhrá ó thosach deireadh an chéad uair. Ansin cloisfidh tú ina **dhá** mhír é an dara huair. Beidh sos ann tar éis gach míre díobh chun seans a thabhairt duit an cheist a bhaineann leis an mír sin a fhreagairt.

1.

COMHRÁ A hAON

An Chéad Mhír

(a) Cén pictiúr gleoite a fuair Siobhán?

An Dara Mír

(b) Cad a bhí ar siúl ag Siobhán nuair a ghlaoigh Tiarnán uirthi?

(c) Cén fáth a bhfuil an-chreidiúint ag dul do Shiobhán?

2.

COMHRÁ A DÓ

An Chéad Mhír

(a) Cén áit a raibh Muireann nuair a ghlaoigh Brian uirthi?

An Dara Mír

(b) Cén t-am a dhúnfar na doirse?

(c) Cad a dhéanfaidh Muireann amárach?

Scríobh freagraí ROINN II i do fhreagarleabhar.

Ceist 1. Freagair A agus B anseo.

A (20 marc)

Léigh an píosa iriseoireachta seo agus freagair na ceisteanna a ghabhann leis.

Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

Lorde - Amhránaí Óg Bisiúil

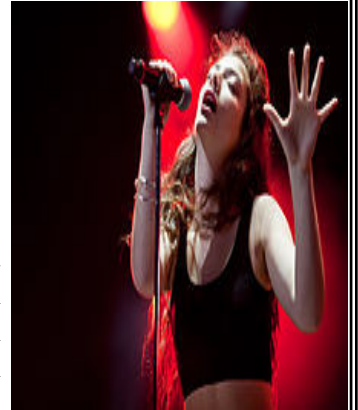
1. Rugadh Ella Marija Lani Yelich-O'Connor, nó Lorde mar is fearr aithne uirthi, in Takapuna sa Nua-Shéalainn in 1996. Is innealtóir é a hathair, Vic O'Connor, agus is de bhunadh na hÉireann é. Is file aitheanta í a máthair, Sonja Yelich. As an gCróit do mhuintir a máthar. Tá beirt deirfiúracha ag Lorde, Jerry agus India, agus deartháir amháin, Angelo.

2. Taobh amuigh den Nua-Shéalainn agus den Astráil, is beag cur amach a bhí ar Lorde go dtí 2013. Sa bhliain sin, d'eisigh sí EP, *The Love Club*. Tugadh cuid mhór poiblíochta dó sna meáin shóisialta. Ba é tuairim na gcriticeoirí go raibh réalta nua aimsithe sna firmimintí ceoil. Thapaigh Lorde an deis agus eisíodh *Royals*, a céad singil. Díoladh cúig mhilliún cóip de. Ba í Lorde féin a scríobh na liricí. Go te sna sála ar *Royals*, eisíodh na hamhráin *Tennis Court*, *Team*, *No Better* agus *Glory and Gore*.

3. An bhliain chéanna sin d'ainmnigh an iris *Times* Lorde i measc gearrliosta de dhéagóirí ceannasacha an domhain. In 2014, d'ainmnigh an iris *Forbes* í ar an liosta 30 faoi 30, an liosta de na hamhránaithe is mó tionchar faoi 30 bliain d'aois. Tá Bruno Mars, Miley Cyrus, Drake, Calvin Harris, Lady Gaga, Katy Perry, Rihanna agus Taylor Swift ar an liosta céanna.

4. Chuaigh dea-shampla a máthar i gcion ar Lorde. Thugadh a máthair leabhair di ó bhí sí an-óg. I measc na n-údar a chuaigh i gcion uirthi, luann Lorde na scríbhneoirí T. S. Eliot, Ezra Pound, Allen Ginsberg agus Sylvia Plath. Deir sí gur fhoghlaím sí uathu conas liricí dea-dhéanta a scríobh. Ní sheinneann Lorde uirlis cheoil agus níl damhsa aici ach oiread. Mar sin, leagann sí béim ar réimsí difriúla a gutha féin. Is ionann guth an amhránaí agus uirlis cheoil, dar léi. Ní maith léi na geáitsí a dhéanann amhránaithe áirithe mar go mbaineann an gheáitsíocht ón gceol. Níos measa fós, dar léi, déanann cuid de na hamhránaithe iarracht an easpa ceoil a cheilt leis na geáitsí. Déanann sí féin iarracht téamaí seanchaite agus liricí leisciúla a sheachaint ina cuid amhrán.

5. Bhí an t-ádh le Lorde. D'aithin a tuismitheoirí an tallann a bhí aici agus chuir siad struchtúir ina saol le go mbláthódh an tallann sin. I ré seo na réaltaí réamhdhéanta, tá úire ag baint lena ceol. Tá an baol ann go mbainfidh a cáil tuisle aisti amach anseo mar a tharla i gcás réaltaí móra eile. I láthair na huaire, áfach, dealraíonn sé go bhfuil a cosa curtha i bhfeac aici ar thalamh daingean.

Ceisteanna (iad ar cómharc)

- (i) (a) Cén obair a dhéanann tuismitheoirí Lorde?
(b) Ainmnigh **dhá** thír atá luaite in Alt 1.
- (ii) Breac síos **dhá** phíosa eolais ón sliocht thuas i dtaobh *Royals*.
- (iii) (a) Cén fáth ar ainmníodh Lorde ar an liosta 30 faoi 30 san iris *Forbes*?
(b) Cad a d'fhoghlaím Lorde ó na leabhair a thugadh a máthair di?
- (iv) (a) Ní maith le Lorde na geáitsí a dhéanann amhránaithe áirithe.
Cén fáth?
(b) Conas a bhí an t-ádh le Lorde?
- (v) Tá úire ag baint le ceol agus le cur chuige Lorde.
Luaigh **dhá** phíosa eolais ón sliocht thuas a léiríonn sin.

B (20 marc)

Léigh an píosa iriseoireachta seo agus freagair na ceisteanna a ghabhann leis.
Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

Oireachtas na Gaeilge agus Scléip na hÓige

1. Is é Oireachtas na Gaeilge príomhfhéile náisiúnta phobal na Gaeilge. Ciallaíonn an focal 'oireachtas' tionól agus teacht le chéile. Bhí an chéad Oireachtas ann i mBaile Átha Cliath sa bhliain 1897. Bhí an tOireachtas ar siúl gach aon bhliain ó shin i leith ach amháin an dá bhliain roimh an dara cogadh domhanda. I gCill Airne a bhí sé ar siúl anuraidh, 2014, ó 28 Deireadh Fómhair go dtí 2 Samhain. Tá Oireachtas na Gaeilge cosúil le féile an *Eisteddfod* sa Bhreatain Bheag agus le féile an *Mòd* in Albain.

2. Bíonn dhá chuid in Oireachtas na Gaeilge: féile ealaíon agus litríochta i mí Aibreáin nó i mí na Bealtaine, agus féile cheoil, dhamhsa agus amhránaíochta aimsir na Samhna. Seacht lá a mhaireann Féile na Samhna. Freastalaíonn breis agus 10,000 duine uirthi. Tá fás tagtha le blianta beaga anuas ar líon na ndaoine óga a bhíonn i láthair ag Féile na Samhna. Pobal na nGaelscoileanna agus pobal na Gaeilge sa tuaisceart go háirithe is cúis leis an mborradh seo.

3. Tá moladh ag dul do lucht stiúrtha an Oireachtais. Choinnigh siad an fhéile i dtiúin le saol na linne. Sa lá atá inniu ann, is féile shofaisticiúil nua-aimsire é an tOireachtas. Déanann Raidió na Gaeltachta, TG4, RTÉ agus an BBC cuid mhór de na himeachtaí in Oireachtas na Samhna a chraoladh beo. Bíonn teacht ag daoine ar fud an domhain ar na craoltaí seo ar an ngréasán domhanda.

4. Cuid thábhachtach d'Fhéile na Samhna is ea Scléip na hÓige. Bíonn Scléip na hÓige ar siúl le linn bhriseadh lár téarma na scoileanna. Ceardlanna agus imeachtaí siamsaíochta don aoisghrúpa 14-18 mbliana a bhíonn i Scléip na hÓige. Is ar bhaill na gclubanna Ógras, Spleodar, Cumann na bhFiann, Feachtas agus Óige na Gaeltachta is mó a bhíonn siad dírithe.

5. Is í Paráid Scléip na hÓige, trí shráideanna an bhaile ina mbíonn Féile na Samhna ar siúl, buaicphointe Scléip na hÓige. Faigheann gach aon duine deis na scileanna nua a bhíonn foghlamtha acu sna ceardlanna a léiriú - damhsa ar an sean-nós, damhsa samba, scileanna sorcais nó b'fhéidir ealaín éadain! Is í an Ghaeilge teanga na féile seo, ar nós ócáidí uile an Oireachtais.

Ceisteanna (iad ar cómharc)

- (i) (a) Cad is brí leis an bhfocal 'oireachtas'?
(b) Cad iad na dátaí ar a raibh Oireachtas na Gaeilge ar siúl anuraidh?
- (ii) Luaigh **dhá** rud atá luaite in **Alt 2** a thugann le fios go bhfuil ag éirí go maith leis an Oireachtas.
- (iii) Breac síos **dhá** rud in **Alt 3** a léiríonn gur 'féile shofaisticiúil nua-aimsire é an tOireachtas'.
- (iv) Cén t-alt sa sliocht thuas a dtagraíonn an abairt seo a leanas dó?
'Tá tíortha eile ann a cheiliúrann a dteangacha agus a gcultúir ar an dóigh chéanna le hÉirinn.'
Alt 1; Alt 2; Alt 3; Alt 4; Alt 5. (Scríobh an freagra sa fhreagarleabhar.)
- (v) Cén t-alt sa sliocht thuas a dtagraíonn an abairt seo a leanas dó?
'Tá gné amháin de Scléip na hÓige a mheabhródh carnabhal sráide do dhuine.'
Alt 1; Alt 2; Alt 3; Alt 4; Alt 5. (Scríobh an freagra sa fhreagarleabhar.)

Oireachtas na Samhna 2014
28 Deireadh Fómhair go dtí 2 Samhain
Cill Airne, Co. Chiarraí

Scríobh freagraí ROINN III i do fhreagarleabhar.

Ceist 2. Freagair **A** agus **B** anseo.

A (10 marc)

Scríobh Ruán Ó Broic an nóta dialainne seo a leanas. Scríobh Ruán an cuntas san Aimsir Láithreach ach d'iarr an múinteoir air an cuntas a scríobh san Aimsir Fháistineach.

Léigh an cuntas dialainne a scríobh Ruán. Ansin athscríobh i do fhreagarleabhar é agus cuir na briathra atá sa chló trom san **Aimsir Fháistineach**.

Sampla: Fillfidh an traonach ar Thoraigh sa samhradh.

An Traonach a Mhill mo Shuan

Filleann an traonach ar Thoraigh sa samhradh. Cuireann pobal an oileáin na múrtha fáilte roimhe. Cloistear é ag glaoch ar feadh na hoíche. Ní dhúnann sé a ghob ach é ag scairteadh gan stad, gan staonadh: crec, crec; crec crec. Ní fhaigheann an cuairteoir codladh na hoíche. Ach cén dochar? Bíonn codladh an traonaigh aige an lá dár gcionn.

*crec – crec;
crec – crec;
crec – crec*

*An traonach a mhill mo shuan
le gleo buan gan sos aréir*

B (10 marc)

Anseo thíos tá giota téacs faoin tsraith imleabhar *Logainmneacha Mhaigh Eo* a foilsíodh in 2014.

Athscríobh na habairtí i do fhreagarleabhar.

- Líon na bearnaí leis an bhfocal/na focail is oiriúnaí sna habairtí **2, 3, 4** agus **5**.
- Aimsigh ainmfhocal **amháin san uimhir iolra** in abairt **6** thíos agus scríobh i do fhreagarleabhar é.

Logainmneacha Mhaigh Eo

1. **Sampla:** Is é an Dochtúir Fiachra Mac Gabhann a bhí ina eagarthóiran obair seo.

(a) faoi (b) ar (c) leis

Freagra: Is é an Dochtúir Fiachra Mac Gabhann a bhí ina eagarthóir **ar** an obair seo.

2. Tá 3,500 ainm sa leabhar ar oileáin agus ar bhailte fearainn i Mhaigh Eo.

(a) gContae (b) Contae (c) Contaetha

3. Tá *Logainmneacha Mhaigh Eo* ar cheann de na leabhair is a foilsíodh riamh.

(a) tábhacht (b) tábhachtaí (c) tábhachtach

4. IsDún Dealgan ó dhúchas d'Fhiachra Mac Gabhann.

(a) as (b) de (c) do

5. Chuir an, Fiachra Mac Gabhann, agallamh ar bhreis agus trí chéad duine áitiúil.

(a) eagarthóir (b) eagarthóirí (c) t-eagarthóir

6. Tá na daoine sa chontae mórtasach as an saothar scolártha seo.

SEOLADH ar 3.45 i.n., Dé hAoine, 20 Meitheamh 2014

Logainmneacha Mhaigh Eo: Imleabhair 1-10

Bí sa chuideachta nuair a sheolfaidh an Dr. Nollaig Ó Muraíle, Ceann Scoil na Gaeilge, OÉG, dlúthdhiosca ar a bhfuil pdf de gach imleabhar sa tsraith seo, agus líon an-teoranta d'imleabhair na sraithe chomh maith, sa Chaife in Ard-Mhúsaem na hÉireann, Turlach, Co. Mhaigh Eo.

Fiachra Mac Gabhann

Scríobh freagraí ROINN IV i do fhreagarleabhar.

Ceist 3. Freagair do rogha **ceann amháin** de **A, B, C** anseo thíos.
(Ní gá níos mó ná leathanach go leith a scríobh.)

A. AISTE nó ALT NUACHTÁIN / IRISE

Scríobh ar do rogha **ceann amháin** díobh seo:

- (i) An post ba mhaith liom amach anseo.
- (ii) Leabhar a léigh mé le déanaí a thaitin go mór liom.
- (iii) Mo rogha réalta spóirt Éireannach.
- (iv) An Tríú Domhan.
- (v) Na sobalchláir ar an teilifís na laethanta seo.

B. SCÉAL / EACHTRA

Freagair do rogha **ceann amháin** díobh seo:

- (i) Ceap scéal a mbeadh an giota seo thíos oiriúnach mar **thús** leis:
‘Bhí mé ag fanacht go neirbhíseach lasmuigh d’oifig an Phríomhoide.
Cén scéal a d’inseoinn di?’
- (ii) Eachtra a tharla dom nuair a bhí mé féin agus mo chara ag siopadóireacht.

C. DÍOSPÓIREACHT / ÓRÁID

Maidir le do rogha **ceann amháin** de na rúin seo thíos, scríobh an chaint a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son *nó* in aghaidh an rúin sin:

- (i) Mol an óige agus tiocfaidh sí.
- (ii) Caithfimid Éirí Amach 1916 a cheiliúradh an bhliain seo chugainn.